

Posudek školitele na diplomovou práci Bc. Elišky KOPČANOVÉ *Dokud nás laser nerozdělí – aneb tatéři a tatěrky po roce 1989*. Praha : Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2014. 90 s. + přílohy.

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hlaváček

Záměrem předkládané diplomové práce je (podle její autorky) na základě strukturovaných orálně-historických rozhovorů zmapovat vývoj v komunitě československých tatérů a tatérek, kteří začali podnikat v tomto oboru po roce 1989. Důraz je kladen především na problematiku zakládání tetovacích studií ve zkoumaném období a samotný fenomén tetování jako takový (proměna jeho vnímání, vliv trendů, stereotypů, popkultury apod.).

Volbu tématu diplomové práce lze bezpochyby považovat za zajímavou a originální. Marginálnímu tématu tetování dosud nebyla, mimo specifické (spíše etnologické, sociologické a antropologické) výzkumy subkultur, v české historiografii věnována větší soustavná pozornost (výjimku tvoří práce Martina Rychlíka, které se však zaměřují spíše na světové, tj. komplexní, dějiny tetováže). Bohužel je třeba konstatovat, že celkové uchopení zvoleného tématu a jeho zpracování se však, i přes zmiňovaný potenciál výzkumu a velký entuziasmus diplomantky, nakonec ve výsledku příliš nezdařilo.

Struktura práce přitom byla po formální stránce zvolena správně. Po úvodu, v němž autorka seznamuje čtenáře s osobními motivy pro výběr tématu a společenským významem tetování, následuje teoretická část, v níž jsou nastíněny metodologická východiska, průběh terénního výzkumu, etické aspekty, ale i rešerše dostupné literatury. Na tuto pasáž navazuje oddíl věnovaný historickému kontextu, kde diplomantka, možná až příliš obšírně (navíc pouze na základě kompilace z již publikovaných prací), představuje vývoj tetování od pravěku po současnost. Empirická část je pak pojata jako několik tematických sond do života českých tatérů a tatérek, přičemž hlavní pozornost je soustředěna (či alespoň podle autorky „měla být“) zejména na problematiku zakládání a provozu tetovacích studií a s tím spojených legislativních obtíží v Československu (či spíše České republice) po roce 1989 (resp. 1993).

Metodologie obsahuje všechny podstatné náležitosti. Problémem je nicméně fakt, že tyto náležitosti jsou naplněny spíše jen formálně. Zejména v části věnované analytickým a interpretačním postupům je zřejmé, že autorka s nimi pouze „zachází“, jejich aplikaci ale příliš nerozumí, což se pak zřetelně projevuje v empirické části (viz dále). Diplomantce se přitom podařilo natočit strukturované rozhovory (o průměrné délce cca. jedné hodiny) celkem s devíti pamětníky a pamětnicemi střední generace, což již lze považovat za relevantní výzkumný vzorek pro analýzu (vcelku nevelké) tatéřské subkultury (jakkoliv je třeba podotknout, že rozhovory mohly být pochopitelně delší). Ocenění si zaslouží, poměrně důkladná, autorčina reflexe průběhu terénního výzkumu. Škoda jen, že stejná důkladnost nebyla věnována také reflexi jednotlivých výzkumných kroků, které působí značně nepřehledně a především neprůhledně.

Jak již bylo avizováno, problematiku pasáž předkládané diplomové práce představuje zejména její praktická část, v níž autorka v podstatě rezignovala na jakoukoliv analýzu a interpretaci – tj. spokojila se s pouhým glosováním či „převyprávěním“ jednotlivých zmínek v rozhovorech, namísto jejich kritické analýzy a snahy o porozumění. Diplomantka tak nejde dostatečně do hloubky zkoumané problematiky, ale spíše jen utřídí a doslova „klouže po povrchu“ vzpomínek jednotlivých narátorů a narátorek.

Největší prostor je věnován problematice zakládání tetovacích salonů (vedle toho se autorka zaměřuje ještě na hygienické normy, proměnu zákazníků a motivů, rodinné zázemí, profesi a předsudky). Dozvídáme se sice mnoho zajímavostí o legislativních obtížích, ale práce postrádá především historický kontext, jakýsi „duch doby“, který by umožnil vyprávění narátorů a narátorek nějakým způsobem ukotvit v každodenní zkoumané realitě 90. let minulého století. Ačkoliv se výzkum zabývá vývojem v celkové délce pětadvaceti let, z textu ani autorčiných postřehů není možné vzpomínky tatérů a tatérek náležitě datovat (výjimku tvoří snad jen – stručně zpracované – téma věnované předsudkům vůči tetování). V potaz nejsou brány ani taková zásadní kritéria jako je rozdílnost tetovacích salonů umístěných v centru (Praha) či na periférii (menší města jako např. Ústí n. Labem). Nicméně je třeba konstatovat, že pořízené rozhovory a informace v nich obsažené lze považovat bezesporu za zajímavé. Jejich zachycení tedy bylo určitě záslužné a přínosné, zvláště bude-li umožněno jejich využití dalším případným zájemcům o toto originální téma. Stejně tak alespoň v závěru práce se autorka pokouší o jakýsi ucelený výklad sebraných dat. Pozitivně lze hodnotit také biogramy narátorů a narátorek v příloze.

Základním problémem je celková nevyváženost textu, resp. jeho kvalitativně odlišná úroveň. Tento nedostatek je podle mého názoru způsoben především nedostatkem času, který autorka věnovala analýze a interpretaci pořízeného materiálu, a v neposlední řadě také samotnému psaní práce. Také stylistická úroveň práce je bohužel na velmi nízké úrovni – s jistou shovívavostí lze říci, že autorka se vyjadřuje ve většině případů (minimálně) „krkolomně“. Po formální stránce lze mít výhrady k poznámkovému aparátu, resp. bibliografické normě jejíž podoba se na mnoha místech rozchází. Předkládaný text je tak v konečné podobě spíše kompilací zajímavých úryvků z rozhovorů než historickou studií v klasickém slova smyslu. Výsledný dojem mohl být o stupeň lepší, pokud by autorka textualizaci svého výzkumu věnovala alespoň ještě měsíc intenzivní práce.

I přes uvedené výhrady však autorka splnila základní předpoklady pro závěrečnou kvalifikační práci magisterského stupně, když prokázala schopnost samostatně pracovat v terénu, sebrat výzkumná data a za využití dalších zdrojů je zasadit do historického kontextu a dílčím způsobem také interpretovat. Diplomovou práci proto **doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení nejlépe známkou 3 („dobře“).**

V Praze, dne 5. 2. 2015

Mgr. Jiří Hlaváček